

N:o 14.

Af herr **Åkerberg**, *om ändring af vissa bestämmelser i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895.*

I flera af de motioner, som föregingo de förändringar i brännvinsförsäljningsförfattningen, som kommo till synes uti kungl. förordningen den 24 maj 1895, framhölls kraftigt, hurusom »lagstiftningen till förmån för inskränkning i handeln med spirituösa drycker på ett fördärflikt sätt kringginges därigenom att brännvinsförsäljarna genom resande agenter drogo omkring i landet från by till by och frestade folket att låta anteckna sig för större eller mindre kvantiteter spirituosa samt såmedelst ersatte de indragna försäljningsställena».

För afhjälpande af detta onda hafva hittills tillräckliga åtgärder icke blifvit vidtagna. Genom nyssnämnda förordning infördes visserligen den bestämmelse, att bolag, som fått öfvertaga all minuthandel med eller utskänkning af brännvin i stad eller köping, icke må genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin (§ 18 mom. 3), en bestämmelse närmast föranledd, såsom den kungl. propositionen till 1895 års riksdag utvisar, af det förhållandet, att ett par bolag i tämligen stor skala drifvit försäljning af brännvin genom agenter på annan ort, än där bolagen utöfvat sin hufvudsakliga verksamhet. Dessutom gjordes, på Riksdagens framställning, hos de förenade rikenas beskickning i Paris en förfrågan, huruvida ändring eller förtydligande ansåges kunna utverkas i

art. 17 i den emellan de förenade rikena Sverige och Norge samt Frankrike gällande handelstraktaten, hvarigenom franska handelsagenters rätt att i Sverige upptaga beställningar å spritvaror hos andra än brännvinsförsäljare skulle i viss mån inskränkas, en förfrågan, som dock besvarades nekande.

Det är emellertid otvifvelaktigt, att det genom ofvanberörda motioner påpekade onda ännu kvarstår. Visserligen icke från bolagens sida. I detta hänseende synes den ofvan antydda bestämmelsen om förbud att genom ombud utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin, vid hvars tillkomst redan vitsordades, att dylik försäljning af bolagen då mera icke idkades i någon nämnvärd grad, hafva varit fullt effektiv.

Men enligt gällande författning är det så, att, under det ett bolag visserligen är förbjudet att genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställning å brännvin, en dylik rätt tillkommer den, som genom öfverlåtelse från bolaget blifvit innehafvare af någon detsamma tillhörande utskänknings- eller minuthandelsrättighet. Det existerar således det egendomliga och mot alla vanliga rättsbegrepp stridande förhållandet, att den, åt hvilken en rättighet öfverlåtits, erhåller en vidsträcktare rätt, än öfverlåtaren själf hade. Att detta också varit afsedt, framgår med all önskvärd tydlighet af propositionen till 1895 års Riksdag, där det uttryckligen säges, att genom förbudet för bolag att genom ombud till salu utbjuda brännvin icke vore afsedt att göra någon inskränkning i den vinhandlarne tillkommande rättigheten att genom agenter utbjuda sina varor, äfven spirituosa, när de hafva af bolag erhållit rättighet till minuthandel därmed.

Många af dessa, hvilka fått bolag tillhöriga försäljningsrättigheter på sig öfverlåtna, begagna sig ock i stor omfattning af rätten till brännvinshandel genom kringresande agenter. De flesta delar af vårt land torde nog haft mer eller mindre kännning af det onda, som dessa agenter åstadkomma. Inom Södermanland t. ex. klagas särskildt öfver den försäljning af spirituosa, som bedrifves genom kringresande agenter från vissa vinhandlare i Stockholm och Göteborg, genom hvilka spirituosa, rent ut sagt, påtrugas äfven de ekonomiskt mindre väl lottade bland landtbefolkningen. Förhållandena skildras ock på följande sätt af den utaf ombuden för utskänkningsbolagen vid 1902 års möte tillsatta kommittén, i hvilken äfven sutto cheferna för bolagen i Stockholm och Göteborg och som således ej bör kunna misstänkas för partiskhet *mot* vinhandlarne. Kommittén fäste sig, heter det, mest vid den moraliska fara, detta förfaringssätt medförde. »Det vore nämligen icke någon hemlighet, att ombuden innästlade sig öfverallt och att de ofta nog icke ens skydde att besöka

till och med torparen och dagakarlen för orders upptagande, mestadels på kredit, å, man kunde säga, huru små partier spirituosa som helst. Att detta förfaringssätt skulle vara i sedligt och moraliskt afseende i hög grad skadligt, låge i öppen dag.» — »Emellertid», fortsattes det sedan, »vore det en allmän rättsgrundsats, att man icke kunde å annan öfverlåta något med vidsträcktare rätt, än man själf ägde, och vid sådant förhållande borde icke de personer, åt hvilka bolagen öfverlåte försäljningsrättighet, få intaga en friare ställning än bolagen själfva, när det gällde annat än som enligt bolagssystemet särskildt karaktäriserade bolagens egen omedelbara verksamhet och således icke kunde tänkas uteslutet därifrån. Men till dit hörande, absolut nödvändiga inskränkningar syntes förbudet att genom ombud upptaga order på spirituosa icke vara hänförligt.

Men det är icke blott innehafvarna af dessa från bolagen öfverlåtna rättigheter, som utöfva en dylik fördärflik brännvinshandel. Äfven innehafvare af på auktion inropade eller på burskap eller särskildt privilegium grundade eller med gästgifveri å landet förenade rättigheter äro icke underkastade det för bolagen gällande förbudet att genom ombud upptaga order å spritvaror. Och de lära äfven, särskildt inom de *län*, där dylika rättigheter i större antal förekomma, i ganska stor skala utöfva en sådan ur nykterhetens och den allmänna ordningens intresse fördärfbringande brännvinshandel, som ofvan beskrifvits. I viss mån ägnadt att motverka den skada, som genom dessa sistnämnda försäljningsrättigheter förorsakas, är visserligen ett genom ofvan bemälte kommitterade hos Kungl. Maj:t framställt förslag om förbud för utskänkare att afyttra spirituosa annorledes än till förtäring på försäljningsstället. Men äfven om detta skulle blifva genomfördt, läser det nu öfverklagade onda ej därigenom blifva afhjälpt, då det i allt fall skulle oförminskadt kvarstå med afseende å alla rättigheter till minuthandel med spritdrycker.

För att verkligen råda bot på den fördärfbringande rörelse, som till stort afbräck för nykterhet och allmän ordning bedrifves af kringresande ombud för andra rättighetsinnehafvare än bolag, är det nödigt, att förbudet att genom ombud upptaga order å spritvaror hos enskilda konsumenter utsträcket äfven till dylika rättighetsinnehafvare.

Då fråga om dylikt förbud tillförne varit å bane, hafva dess motståndare såsom grund för motståndet åberopat franska handelstraktaten. 1894 års bevillningsutskott säger sålunda, att det icke finner tillrådligt att »betaga landets egna innevånare utöfningen af en handelsrätt, hvilken är utländska säljare tillförsäkrad». Och en på samma sida stående talare yttrade år 1895 i Andra Kammaren, att »man genom ett sådant förbud

skulle för svenska importfirmor omöjliggöra användandet af ombud för uppgörandet af aftal med återförsäljare och andra, som själfva hafva rättighet att utminutera och utskänka brännvin, och därmed, om ej alldeles omöjliggöra, så dock på ett betänkligt sätt försvåra handelsomsättningen med finare spirituosa.»

Härvid erinras först, att hvad här gäller är att förekomma det hejdlösa utbudandet af spirituosa genom agenter till allmänheten; rättigheten att begagna ombud för dylika varors utbudande till och uppgörande af affär med återförsäljare eller andra innehafvare af brännvinsförsäljningsrättigheter, hvilket ingen skada gör, må gärna kvarstå såsom den hittills varit. Ej heller afses att hindra vinhandlarne att utbjuda sina varor på annat sätt än genom ombud. Någon sådan fara för den inhemska »handelsomsättningen med finare spirituosa», som ofvan antyddes, behöfver därför alls icke blifva följd af ett förbud, så afpassadt, som nyss nämndes.

Vidare är att märka, hurusom i chefens för finansdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 8 mars 1895 i fråga härom framhålles, att de franska handelshusen i allmänhet drifva sina förnämsta affärer med svenska brännvinsförsäljare, och att de affärer af ifrågasvarande slag, som de franska spritvaruhandlarne afsluta direkt med den konsumerande allmänheten, torde vara af jämförelsevis ringa omfattning, Detsamma är förhållandet än i dag; och det ligger i sakens natur, att de utländska agenterna icke kunna komma så nära in bland den stora allmänheten, som de inhemska.

Det vore utan tvifvel riktigast, om äfven de utländska agenterna kunde inbegripas under samma förbud som de inhemska; men betydelsen här af är dock högst ringa, om förbudet, såsom ofvan antyddes, icke gifves större räckvidd, än som erfordras för aflägsnande af de ofvan skildrade olägenheterna.

Ehuru väl denna frågas betydelse ur nykterhetens och den allmänna ordningens synpunkt är den utan jämförelse mest framträdande, må till sist äfven erinras om det i hög grad oegentliga däri, att utskänkningsbolagen, hvilka dock hafva förpliktelse att verka i sedlighetens intresse och hvilkas vinst tillfaller det allmänna, skola drabbas af ett sådant förbud, som det ifrågasvarande, medan en obegränsad frihet i detta afseende råder för sådana brännvinsförsäljare, hvilka icke hafva någon dylik förpliktelse och hvilka stoppa vinsten af rörelsen i sina egna fickor.

Det enklaste sättet att åvägbringa ett sådant förbud, som ofvan antydts, synes vara att införa detsamma i 4 § 2 mom. i brännvins-

försäljningsförordningen, hvarigenom det komme att omfatta alla slag af brännvinsförsäljningsrättigheter; och torde i sammanhang härmed motsvarande bestämmelse i § 18 mom. 3 kunna utgå såsom öfverflödig.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, föreslås,

att Riksdagen måtte besluta:

dels att § 4 mom. 2 i kungl. förordningen den 24 maj 1895 angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, sådant nämnda lagrum lyder enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, må erhålla följande ändrade lydelse:

Innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin må ej låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlämna brännvin i mindre belopp än 250 liter; ej heller må han hos annan än innehafvare af dylik försäljningsrättighet genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin i mindre belopp än nyss är nämndt.

och dels, i händelse af bifall härtill, att § 18 mom. 3 samt § 42 i ofvannämnda förordning gifves den ändrade lydelse, som af nyss anförda ändring i § 4 mom. 2 betingas.

Anhålles om remiss till bevillningsutskottet, som torde föreslå den omredigering, som dels må finnas erforderlig af det ofvan föreslagna stadgandet i § 4 mom. 2 i brännvinsförsäljningsförordningen, dels ock betingas i § 18 mom. 3 och § 42 i ofvannämnda förordning af ett bifall till det framställda förslaget.

Stockholm den 25 januari 1904.

Knut Åkerberg.